

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Райничка Петрова Михайлова-Гарнизова,
ръководител Катедра по инфекциозни болести – ВМА, София

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“

професионално направление 7.1. Медицина

докторска програма Вирусология

Автор: Чийдем Баариева Исмаилова

Форма на докторантурата: редовна

**Национален Център по Заразни и Паразитни болести - Отдел
„Вирусология“**

Тема: Проучвания върху серологичните и молекулярно генетичните
характеристики на вируса на хепатит Е

Научен ръководител: доц. д-р Любомира Николаева-Гломб, дм

Научен консултант: гл. ас. Елица Николаева Голкочева-Маркова, дм

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

1.1 Представеният комплект материали на електронен носител е в
съответствие с Процедурата за придобиване на ОНС „доктор“ документи:

- Дисертационен труд в размер на 116 стр., от които 89 основен текст
- Автореферат в размер на 67 стр.
- Автобиография по европейски формат с Приложение “Научна активност до 2025 г.”
- Копие от диплома за висше образование бакалавър и магистър

- Копия от публикациите свързани с темата на дисертационния труд
- Заповед за зачисляване № 252 от 01.10.2020 г., съгласно правилника за прилагане на ЗРАС на НЦЗПБ и решение на НС на НЦЗПВ протокол 04/24.09.2020 г. Редовна форма по докторска програма „Вирусология“ за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“, считано от 01.10.2020г. -01.10. 2023 г.
- Доклад за отчиляване с право на защита от 31.08.2023 г.
- Заповед № 182 от 30.06.2026 г. на Директора на НЦЗПБ проф. д-р Ива Христова Вие избор на членове на научно жури в процедура за защита на дисертационния труд за присъждане на ОНС "Доктор" на Чийдем Бариева Исмаилова.
-

Нямам бележки по предоставените ми документи и не намирам процедурни нарушения.

1.2. Представяне на докторанта.

Чийдем Баариева Исмаилова е възпитаник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, където през 2017 г. се дипломира като Бакалвър по Молекулярна Биология. Същата година продължава обучението си по молекулярна биология на прокариотни и еукариотни микроорганизми; антибиотици и антибиотична резистентност; микробиология на храните; микробиология и околна среда в магистърска програма по Микробиология. През

2019 г. се дипломира с отличен като Магистър по Микробиология и микробиологичен контрол.

През годините е надграждала своите умения с допълнителни специализации и участия във форуми. Участие в Осма годишна среща на европейската мрежа за надзор на хепатит В и С (8th Meeting of the hepatitis B and C network) организиран от (ECDC)), Стокхолм, Швеция. Обучение по Секвениране и филогенетичен анализ през 2023 в Института по здравеопазване Люксембург. Приложение на секвениране от следващо поколение в клиничната микробиология и диагностиката на инфекциозни болести 2021 г. ESCMID

Допълнително обучение в Националният център по заразни и паразитни болести (НЦЗПБ): Лабораторна диагностика на вирусните инфекции.

Култивиране на вируси и рикетсии в лабораторни условия и Обща имунология и алергология.

Допълнителни квалификации: владее на английски (C1) и испански (B2).

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертацията е актуална. Тя произтича от опита, натрупан в клиничната практика през последните 40 години свързан с Хепатит Е вирусната инфекция. Темата е значима, защото е често пропускана диагноза в практиката, тъй като не се мисли за тази инфекция. В много случаи се диагностицира при пациенти със онкологични болести или имунокомпроментирани в хода на по – широко диагностично търсене.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд се състои от 116 страници, съдържа 24 таблици и 30 фигури. Библиографската справка включва 301 литературни източници, от които 14 с участие на български колективи. 274 (91%) от литературните източници са от последните 10 години, а 255 (84,7%) – от последните 5 години.

Той е структуриран според приетите изисквания и Правилника на МУ и съдържа: увод, литературен обзор, цел и задачи, материали и методи, резултати, обсъждане, изводи, приноси, публикации и библиография. Авторът е отбелязъл приносите и публикациите, свързани с дисертационния труд

Литературният обзор (29 стр.) е разработен на базата на библиографска справка от 195 заглавия. В него са разгледани най-общо (1) Хепатит Е вирусната инфекция, (2) етиологията и структура на вируса, (3) патогенеза, (4) диагноза и (5) лечение.

Обзорът е информативен и представя доказателства за отлична информираност на докторанта за състоянието на проблема. Направеният Критичен анализ на обзора очертава проблемите и обосновава задачите на дисертационния труд.

Целта и задачите са точно формулирани. Целта отговаря на темата. Задачите конкретизират насоките в проучването.

Материали и методи.

Обработени са общо 2467 проби (цялостна кръв и серум от болни и здрави лица от различни популации и различни лечебни заведения в страната), получени в НРЛ „Хепатитни вируси“ на НЦЗПБ. ОТ тях 1823 проспективни серумни проби на хоспитализирани лица с различни диагнози и 644 ретроспективни серумни проби на лица от хетерогенна популация, събирани в периода 2015 г. - 2023 г.

Изпозвани са вироко набор от методи: Имуноензимни методи, Молекулярно-биологични методи (екстракция на вирусна РНК, real time RT-PCR, обратна транскрипция и амплификация на кДНК от специфичен участък от вирусния геном на HEV, Nested PCR, детекция на амплифицираните продукти), секвениране, както и

статистически методи за обработка на получените резултати.

Прави впечатление използването на различни, стандартизирани статистически методи

Резултати и обсъждане

Резултатите са ясно представени, разпределени в таблици и не на последно място добре формулиран кладистичен анализ на получените секвенции на HEV. Изводите изцяло произтичат от получените резултати. Те са изчерпателно формулирани, посочен е вирусът на хепатит Е важен етиологичен агент на остър хепатит в България със серопревалирането сред изследваните 2467 лица е 31% като в проспективната група е 36%, а в ретроспективната група е 17%. Потвърждава се, циркулацията в РБългария на характерния за Европа

генотип 3 на HEV с най-често срещаните подтипове са 3e (48%), 3f (24%), 3c (12%).

Съгласна съм с приносите, посочени от докторанта. За мен от особено значение е установената корелация между серологичния индекс (стойност на anti HEV IgM) и молекулярния маркер (РНК на HEV), което е основа за утвърждаване на диагностичен алгоритъм за доказване на остра инфекция с HEV, потвърждението на генетичната хетерогенност на проучените изолати на HEV, а неидентифицираните варианти на вируса, в бъдеще юе търсят отговор.

Дисертационният труд има несъмнени приноси и значимост за науката и практиката.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Дисертационният труд е лично дело на докторанта, както и формулиране на изводите и приносите.

Научните проекти свързани с дисертационния труд са:

1. „Проучвания върху генотипното разнообразие и участието на полипролиновия регион в ин витро адаптацията на хепатит Е вируса“, договор № КП-06-Н33/2 на ФНИ
2. „Подобряване на националните диагностични възможности за откриване на вируса на хепатит Е при свине и продукти от свински произход“ (BUL5017), финансиран от Международната агенция по атомна енергия (МААЕ)
3. Проект № BG05M2OP001-1.002-0001, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейски фонд за регионално развитие

Авторефератът е направен според изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията

Критични бележки и препоръки

Препоръчвам повишаване на публикационната активност, включително в международни списания и такива с IF.

Заклучение

Дисертационният труд съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания, приети в Правилника на НЦЗПБ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Чийдем Баариева Исмаилова притежава задълбочени теоретични знания и практически умения по Вирусология, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна за проведеното изследване, представено от описаните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Чийдем Баариева Исмаилова в докторска програма по вирусология

12.08.2026

Изготвил становището:

доц. д-р Райничка Петрова Михайлова-Гарнизова